

SISÄMINISTERIÖN ASETUS PELASTUSTOIMEN SUUNNITELMISTA**Yleisperustelut***Nykytila*

Pelastuslain (379/2011) 28 §:n 2 momentin mukaan pelastuslaitokselle 27 §:n 2 momentissa säädetty tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastuslain 29 §:n 1 momentin mukaan palvelutasopäätökseen tulee sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä.

Pelastuslain 30 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (*sammutusvesisuunnitelma*) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa.

Pelastuslain 47 §:n nojalla viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan. Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Lisäksi pelastuslaissa on säädetty pelastuslaitosten velvoitteesta laatia ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa (48 §) sekä pelastustoimen viranomaisten velvoitteesta suunnitella toimintansa poikkeusoloissa (2 §) ja varautua väestönsuojelutehtävien hoitamiseen (64 §). Näistä annetaan erikseen tarkemmat määräykset valtioneuvoston ja sisäministeriön asetuksilla.

Pelastuslaitoksille säädetty suunnittelovelvoitteet ovat varsin kattavat, mutta voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä yleisiä säännöksiä tarvittavasta suunnitelmakokonaisuudesta, suunnitelmien rakenteesta tai niiden sisällöstä. Pelastuslaitosten suunnitelmakokonaisuus on siksi jäänyt hajanaiseksi ja osittain puutteelliseksi.

Säädösperusta

Pelastuslain 47 §:n 1 momenttiin on lisätty säännös, jonka mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Pykälän perusteluiden mukaan siinä säädettäisiin pelastuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen tehtävästä suunnitella pelastustoimintaa ja toimintavalmius päivittäistä pelastustoimintaa, suuronnettomuustilanteita ja poikkeusoloja varten sekä kyseisessä tarkoituksessa laadittavista suunnitelmista.

Pelastuslain 47 §:n 5 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

Momentin perusteluiden mukaan sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä pelastustoimen suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta. Säännöksen

perusteella voitaisiin määrätä, millaisia suunnitelmia pelastuslaitosten tai Rajavartiolaitoksen johdolla tulisi laatia. Lisäksi voitaisiin määrätä, mitä asioita suunnitelmissa tulisi käsitellä. Riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi voitaisiin määrätä myös suunnitelmien rakenteesta.

Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Asetuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa pelastustoiminnan ja sen johtamisen suunnittelua sekä niitä koskevien suunnitelmien rakennetta ja sisältöä sekä parantaa niiden laatua. Tällä vahvistettaisiin pelastustoimen suorituskykyä pelastustoiminnassa ja laaja-alaisten uhkien torjunnassa.

Ennalta suunnitellut ja vakioidut toimintamallit ovat pelastustoimen toimintavalmiuden ja suorituskyvyn sekä tehokkaan pelastustoiminnan keskeisiä tekijöitä.

Asetuksen tavoitteena on tehostaa pelastustoimen järjestelmän nykyistä tehokkaampaa valtakunnallista yhteensovittamista. Tämä selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi myös pelastuslaitosten keskinäistä sekä pelastuslaitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten keskinäistä vuorovaikutusta. Pelastustoimen ohjaus, palvelutason valvonta ja kansallisen tietojärjestelmän kehittäminen edellyttävät suunnittelun yhdenmukaisuutta.

Asetuksessa annettaisiin tarkemmat määräykset pelastustoimintaa koskevien suunnitelmien sisällöstä ja rakenteesta. Määräykset koskisivat päivittäisen toiminnan suunnittelua, vaativien tilanteiden huomioon ottamista suunnittelussa sekä yhteistyötä koskevaa suunnittelua. Lisäksi asetuksessa annettaisiin onnettomuustyyppikohtaisia täydentäviä määräyksiä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Asetusta sovellettaisiin pelastuslaitosten pelastustoimintaa koskevien suunnitelmien sekä pelastuslain 46 §:ssä tarkoitettujen valtion ja kunnan viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten pelastustoimintaan osallistumista tai siihen avun antamista koskeviin suunnitelmiin.

2 § Riskiperusteisuus

Pelastuslain 28 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Pelastuslain 29 §:n 1 momentin mukaan alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso.

Suunnittelussa tulee ottaa huomioon kaikki sellaiset uhat ja niistä aiheutuvat riskit, joilla saattaa olla vaikutusta pelastustoimen alueeseen. Pelastustoimen alueella esiintyvät onnettomuusuhat voivat olla paikallisia, alueellisia tai kansallisia.

Pelastustoimen alueella esiintyvät uhat ja niiden perusteella arvioidut riskit määrittäisivät, mitä suunnitelmia pelastuslaitoksen tulisi laatia ja mikä olisi niiden sisältö. Esimerkiksi suunnitelma pelastustoiminnasta maaöljyvahingoissa tulisi laatia kaikille pelastustoimen alueille, mutta suunnitelma pelastustoiminnasta alusöljyvahingoissa laadittaisiin vain niille pelastustoimen alueille, joissa se paikalliset olosuhteet huomioon ottaen olisi tarpeellinen.

3 § Pelastustoiminnan suunnitelmien rakenne

Pelastuslain 47 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat päivittäistä pelastustoimintaa, suuronnettomuustilanteita ja poikkeusoloja varten.

Tehokas pelastustoiminta edellyttää ennalta luotuja suorituskykyä ja toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä ja voimavarojen käyttö pelastustoiminnassa tulee suunnitella siten, että niiden avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnasta, johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa tilanteissa.

Onnettomuuden ja muun uhan vakavuuden lisääntyminen edellyttää yleensä sen torjuntaan tarvittavan organisaation vahvistamista. Pelastustoimintaan osallistuvien ja siihen virka-apua antavien viranomaisten tukea tarvitaan tavanomaista päivittäistä tilannetta enemmän. Suurissa ja muuten vaativissa tilanteissa johtaminen vaikeutuu, johtamistasot lisääntyvät ja johtaminen muuttuu teknisestä enemmän taktiseen ja strategiseen suuntaan ja johtamisessa käsitellään suurempia kokonaisuuksia. Siksi pelastustoiminnan johtaminen on perusteltua suunnitella niin, että kyetään suoriutumaan sekä päivittäisestä pelastustoiminnasta että vakavista, laajoista ja vaativista tilanteista.

Ehdotetussa 3 §:ssä säädettäisiin pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien rakenteesta. Suunnitelmien tulisi muodostaa yhteen sovitettu kokonaisuus, joka kattaa ainakin seuraavat osa-alueet:

- 1) pelastustoiminnan yleisjärjestelyt; ja
- 2) pelastustoiminta vaativissa tilanteissa.

Suunnitelmat täydentäisivät toisiaan niin, että päivittäistä pelastustoimintaa koskevan 1. osan toimintamalleja täydennettäisiin tilanteen eskaloituessa tai muuten tarpeen vaatiessa 2. osan mukaisilla toimintamalleilla.

Pelastustoiminnan yleisjärjestelyt

Pelastustoiminnan yleisjärjestelyt sisältäisivät kuvaukset päivittäisten pelastuslain 32 §:n mukaisten pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, niihin osoitetuista resursseista, johtamisen prosesseista sekä tyypillisimmistä päivittäisessä pelastustoiminnassa käytettävistä toimintamalleista. Valtaosa pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä voidaan suorittaa pelastustoiminnan suunnitelman yleisjärjestelyitä koskevan osan mukaisesti.

Pelastustoiminnan yleisjärjestelyjä koskevan osan on tarkoitus ohjata, vakioida, tukea ja tehostaa pelastustoimintaa ja sen johtamista. Sen tarkoitus on myös konkretisoida pelastustoimintaa ohjaavien säännösten teknistä, taktista ja operatiivista toteuttamista käytännössä.

Pelastustoiminnan yleisjärjestelyjen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksen 4 pykälässä.

Pelastustoiminta vaativissa tilanteissa

Pelastustoimintaa vaativissa tilanteissa koskevassa osassa suunniteltaisiin pelastustoiminta riskiarviossa tunnistetuissa vaativissa tilanteissa. Nämä olisivat päivittäisiä tavanomaisia pelastustoiminnan tehtäviä vaativampia yksittäisiä tehtäviä tai tilanteita, jossa yhden tai useamman samanaikaisen tilanteen tai tehtävän laajuus, poikkeuksellinen luonne tai vakavuus edellyttää merkittäviä henkilöstö- ja kalustoresursseja, erityisosaamista tai -kalustoa tai johtamiseen sekä viestintään liittyviä erityisjärjestelyitä. Osa sisältäisi suuronnettomuusuhkia ja poikkeuksellisia pelastustoiminnan tilanteita sekä valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja koskevat, tehokkaat pelastustoiminnan edellyttämät toimintaohjeet ja osasuunnitelmat.

Vaativia tilanteita koskevasta pelastustoiminnasta säädettäisiin tarkemmin asetuksen 5 pykälässä.

Poikkeusolojen vaikutus pelastustoimintaan

Myös poikkeusolojen vallitessa pelastustoiminnassa noudatetaan pääsääntöisesti päivittäisen pelastustoiminnan ja vaativien tilanteiden suunnitelmien periaatteita. Normaalioloista poikkeavat toimivaltuudet, velvoitteet ja voimavarat tulee kuitenkin ottaa huomioon pelastustoimintaa suunniteltaessa.

4 § Pelastustoiminnan yleisjärjestelyt

Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin suunnitelman pelastustoiminnan yleisjärjestelyjä koskevan osan sisällöstä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta suunnitella pelastustoiminnassa tarvittavat voimavarat ja niiden hälyttäminen. Pelastuslain 33 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Häätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta suunnitella valmiuden säätely. Pelastustoiminnan valmiuden säätelyllä tarkoitetaan niitä periaatteita ja toimintamalleja, joilla pelastuslaitoksen pelastustoiminnan toimintavalmiutta voidaan muuttaa joko ennakoiden olosuhteiden kehittymistä esimerkiksi poikkeuksellisen sää- ja kelitilanteen tai muun ennakoitavan tapahtuman, esimerkiksi suuren yleisötilaisuuden, vuoksi tai tilanteenaikaisesti. Valmiuden säätelyn toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi vuorossa olevan henkilöstön vahvuuden lisääminen, tilanne- ja johtokeskusten miehittäminen ja muut vastaavat tilannetietoisuuden parantamiseksi tehtävät järjestelyt. Valmiuden säätelyä koskien tulisi suunnitella toimintamallit ja niihin sisältyvät toimenpiteet sekä vastuut päätöksenteossa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta suunnitella lisähälytykset ja hälytysvasteen muuttamista koskevat toimintamallit. Valtioneuvoston hätäkeskustoiminnasta antaman asetuksen (877/2010) 3 §:n mukaan Häätäkeskuslaitos antaa kiireellisiä tukipalveluita pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisille niiden määräyksen tai ohjeen perusteella. Häätäkeskustoiminnasta annetun asetuksen 3 pykälän 2 kohdan mukaan tällaisia ovat lisähälytykset ja hälytysvasteen muuttaminen. Toimintaa johtava viranomainen voi määrätä Häätäkeskuslaitoksen hälyttämään lisä- ja erityisresursseja tai muuten muuttamaan ohjeen mukaan hälytettäviä yksiköitä tai muita ohjeen mukaisia toimenpiteitä. Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on myös ohjata tehtävään hälytetty yksikkö tarvittaessa toiseen tehtävään ja hälyttää alkuperäiseen tehtävään toinen yksikkö. Uudelleenohjaus tapahtuu pääsääntöisesti viranomaisen ennalta antaman ohjeen mukaisesti, mutta voi perustua myös viranomaisen antamaan erilliseen määräykseen.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta suunnitella pelastustoiminnassa käytettävät viestiliikennejärjestelyt. Pelastuslain 32 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan pelastustoimintaan kuuluu siihen liittyvä viestintätoiminta.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta suunnitella väestön varoittaminen ja onnettomuuden johdosta tarvittava tiedotustoiminta. Pelastuslain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Onnettomuuden johdosta toteutettavan tiedotustoiminnan tarkoituksena on tukea asianmukaista toimintaa onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta laatia sammutusvesisuunnitelma. Pelastuslain 30 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta suunnitella johtamisjärjestelmä ja johtovastuut eri johtamistasoilla.

Kaikilla pelastustoimen muodostelmilla tulee olla johtaja. Yleisperiaatteena on, että jokaisen muodostelman johtaja kykenee tarvittaessa johtamaan seuraavaksi suurempaa uutta johtamisporrasta edellyttävää muodostelmaa. Johtovastuun tulee olla kaikissa tilanteissa yksiselitteinen. Johtovastuun siirtyminen tulee välittömästi ilmoittaa kaikille, joita asia suoranaisesti koskee.

Tehokas pelastustoiminta edellyttää toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä tulee suunnitella siten, että sen avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimen alueella sovellettavasta johtamisjärjestelmästä päätetään palvelutasopäätöksessä. Johtamisjärjestelmästä tulee selvittää muodostelmien johtamisen rakentuminen.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta suunnitella johtamistoiminta pelastuslain 35 §:ssä tarkoitetuissa yhteistoimintatilanteissa. Pelastuslain 35 § ei koske pelkästään suuronnettomuuksia tai muita vaativia tilanteita, vaan viranomaisten yhteistyö on usein tarpeen myös päivittäisessä pelastustoiminnassa. Esimerkiksi liikenneonnettomuudessa tarvitaan pelastustoimen lisäksi normaalisti myös poliisia ohjaamaan liikennettä ja sosiaali- ja terveystoimen vastuulla olevia ensihoidon yksiköitä potilaan hoitamiseen ja kuljettamiseen.

Pelastuslain 35 §:n 1 momentin mukaan jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta suunnitella alueellista vastuuta ja toimivaltaa koskevat poikkeukset.

Pelastuslain 27 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan: pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä. Kuitenkin pelastuslain 27 a §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos huolehtii pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljyvahingoissa ja aluskemikaalivahingoissa ja sovittaa yhteen siihen varautumista.

Pelastuslain 47 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslain 47 §:n 3 momentin mukaan merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pykälän perusteluiden mukaan yhteistyösuunnittelussa määritettäisiin tarkemmin Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten alueellinen vastuunjako alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa.

Asetuksen 4 §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla tulisi Rajavartiolaitoksen johdolla tapahtuvassa suunnittelussa määrittää ainakin:

1) Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten välinen torjuntatöiden johtamisvastuun raja rannikon edustalla olevalla merialueella. Raja olisi selvyuden vuoksi tarpeen määrittellä koordinaatein ilmaistuna.

2) Torjuntakaluston varastojen kunnossapitovastuu.

3) Torjuntakaluston hankkiminen sekä siihen ja torjuntakaluston käytön yhteensovittamiseen liittyvä yhteistyö Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten kesken.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa säädettäisiin pelastustoiminnan lopettamisen johdosta tehtävistä ilmoituksista. Pelastuslain 40 §:n 1 momentin mukaan pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastuslain 34 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Pelastuslain 111 a §:n 2 momentin mukaan kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suunnittelussa huomioon otettavista pelastustoiminnassa tarvittavista voimavaroista.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslaitoksen palveluksessa olevan henkilöstön ja käytettävissä olevan kaluston.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastustoimen järjestelmään kuuluvien sopimuspalokuntien ja muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen sopimuksen mukaan käytettävissä olevat voimavarat. Pelastuslain 25 §:n mukaan alueen pelastustoimi voi käyttää pelastuslain 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 44 §:ssä tarkoitetun sopimuksen perusteella käytettävissä olevat voimavarat. Pelastuslain 44 §:n nojalla alueen pelastustoimi voi sopia pelastuslain mukaisten tehtävien hoitamisesta myös toisella pelastustoimen alueella. Sopimusperusteinen yhteistyö on mahdollista kaikissa alueen pelastustoimen lakisääteisissä tehtävissä, mukaan lukien viranomaistoimivaltuuksia edellyttävät tehtävät. Pelastustoimen yhteistoimintaa koskevassa sopimuksessa voidaan sopia myös pelastustoiminnan johtamisesta. Kahden tai useamman alueen pelastustoimen välisessä sopimuksessa määritellään yhteistyön sisältö, laajuus, kustannusvastuut, toimivaltuudet ja muut yhteistyön toteuttamisessa tarpeelliset kysymykset.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 45 §:ssä tarkoitetun yhteistyösuunnitelman perusteella käytettävissä olevat voimavarat. Pelastuslain 45 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:n mukaista hälytysohjetta.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun suunnitelman perusteella käytettävissä olevat pelastustoimintaan osallistuvien valtion ja kuntien virastojen, laitosten ja liikelaitosten voimavarat. Pelastuslain 47 §:n 2 momentin mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 49 §:ssä tarkoitettuna virka-apuna saatavissa olevat voimavarat. Pelastuslain 49 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/1995) tarkoitettut metsäkeskukset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua. Pelastuslain 47 §:n 2 momentin mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 51 §:n 1 momentissa tarkoitetut vapaaehtoiset henkilöt ja organisaatiot. Pelastuslain 51 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa. Tällaisia pelastustoimen tehtävissä käytettäviä vapaaehtoisia

organisaatioita olisivat muun muassa pelastuslain mukaisessa pelastustoiminnassa käytettävät sellaiset meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköt, vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiot ja vapaaehtoiset palokunnat, jotka eivät ole sopimuspalokuntia tai muita alueen pelastustoimen kanssa sopimuksen tehneitä yhteisöjä. Pykälän tarkoituksena on antaa pelastusviranomaisille oikeus avustustehtävien antamiseen ja osoittamiseen muillekin tahoille kuin viranomaisille tai pelastustoimen järjestelmään kuuluville tahoille silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan voimavaroja koskeva suunnitelma sisältäisi pelastuslain 37 §:n 1 momentissa tarkoitettujen pelastustoiminnassa avustamaan määrättyjen henkilöiden. Pelastuslain 37 §:n 1 momentin mukaisesti pelastustoiminnan johtajalla on oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista, määrätä onnettomuuskunnassa oleskelevia työkykyisiä henkilöitä viipymättä saapumaan palo- tai onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa.

Nimenomainen määrääminen saattaa olla selkeyden vuoksi tarpeen tai perusteltua myös sellaisten henkilöiden osalta, jotka saapuvat vapaaehtoisesti palo- tai onnettomuuspaikalle ja joiden tarkoitus on omasta aloitteestaan avustaa pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulisi suunnitella pelastuslain 37 §:n mukaisten voimavarojen käytön periaatteet ja laatia toimintaohje pelastustoiminnan johtajalle tällaisia tilanteita varten.

Pelastustoiminnan johtaja vastaa siitä, että avustamaan määrättävillä henkilöillä on kyseiseen tehtävään riittävä kyky ja osaaminen. Avustavien tehtävien tulee olla sellaisia, että ne eivät edellytä erityistä pelastustoiminnan ammatillista tai muuta erityisosaamista, ja että työsuojelu ja -turvallisuuskäytännöstä ne ovat pieniriskisiä.

Pelastustoimintaan pelastuslain 37 §:n mukaisesti osallistuvien henkilöille tässä toiminnassa sattuneet mahdolliset tapaturmat ja ammattitaudit korvataan pelastuslain 103 §:ssä säädetyn mukaisesti.

5 § Vaativia tilanteita koskevan suunnitelman osan sisältö

Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin vaativia tilanteita koskevan pelastustoiminnan suunnittelusta. Pelastustoimintaa vaativissa tilanteissa koskevassa osassa suunniteltaisiin pelastustoimintaa vaativissa tilanteissa. Vaativat tilanteet tunnistettaisiin riskiarvion perusteella. Tilanteen vaativuus voi johtua useammasta samanaikaisesta tilanteesta tai tehtävästä. Myös yksittäinen tehtävä voi olla vaativa.

Tilanteen vaativuus voi johtua sen laajuudesta, harvinaisuudesta, poikkeuksellisesta luonteesta tai vakavuudesta. Vaativia tilanteita voivat olla esimerkiksi merellinen suuronnettomuus tai suuri alusöljyvahinko, raideliikenne- tai lento-onnettomuus tai CBRNE -tilanne.

Vaativa tilanne voi edellyttää päivittäisiä tilanteita merkittävästi suurempia henkilöstö- ja kalustoresursseja, pelastuslaitosten ja muiden pelastustoimintaan osallistuvien tahojen laajaa yhteistoimintaa, erityisosaamista tai -kalustoa sekä johtamiseen ja viestintään liittyviä erityisjärjestelyitä.

Vaativia tilanteita koskeva osasuunnitelma sisältäisi suuronnettomuusuhkia ja poikkeuksellisia pelastustoiminnan tilanteita sekä valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja koskevat, tehokkaan pelastustoiminnan edellyttämät toimintaohjeet ja suunnitelmat.

Ehdotetun pykälän mukaan pelastuslaitoksen tulisi suunnitella päivittäistoiminnassa noudatettavista poikkeavista yleisistä suuronnettomuustilanteista ja muista vaativista tilanteista noudatettavat periaatteet ja toimintamallit.

Pykälän 1 kohdassa tarkoitettu toimintaohje pelastustoiminnan johtamisesta vaativissa tilanteissa sisältäisi normaaleista päivittäisistä onnettomuuksista poikkeavat ja onnettomuustilanteen tai sen uhkan vakavuudesta tai erityispiirteistä johtuvat toimintamallit ja niitä koskevat ohjeet.

a) Pelastuslaitoksen tilannekeskuksen ja johtokeskuksen hälyttäminen, perustaminen sekä niiden toimintaa koskevat muut järjestelyt

Tilannekeskuksella tarkoitetaan paikkaa tai organisaatiota, jossa kerätään ja muokataan tietoa johtamista ja päätöksentekoa varten. Tilannekuva on koottu kuvaus vallitsevista olosuhteista, käsillä olevan tilanteen synnyttäneistä tapahtumista, tilannetta koskevista taustatiedoista ja tilanteen kehittymistä koskevista arvioista sekä eri toimijoiden toimintavalmiuksista Pelastuslaitoksen tilannekeskustoimintaa tarvitaan pelastuslaitoksen oman johtamistoiminnan edellyttämän tilannekuvan keräämiseen ja ylläpitämiseen, muulle viranomaiselle tarjottavan tilannekuvatoiminnan hoitamiseen sekä tilannetietojen toimittamiseen sisäministeriölle tai muulle ylemmälle johtotasolle.

Johtokeskuksella tarkoitetaan toiminnan johtamista varten perustettu toiminnallista kokonaisuutta, joka käsittää henkilöstön, tilan ja välineet.

Tilanne- ja johtokeskuksen toimintaohjeessa tai työjärjestyksessä tulisi kuvata eri johtamistasojen ja organisaation sekä tarvittavien lisävoimavarojen ja suorituskykyjen hälyttämiseen ja käyttöön liittyvät asiat.

b) Suunnitelma pelastustoiminnan johtamisesta yhteistoimintatilanteissa

Pelastuslain 35 §:n 1 momentin mukaan jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Suunnitelma sisältäisi tiedot vaativien tilanteiden yhteistoimintaa koskevasta johtovastuusta, keskeisistä toimijoista, tehtävänjaosta ja muista yhteistoimintajärjestelyistä. Suunnitelman tarkoituksena on selkeyttää ja edistää yhteistoimintaa eri tahojen kanssa.

Pelastuslain 35 §:n 2 momentin mukaan tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Suunnitelma sisältäisi tarvittavat johtoryhmän kokoonpanoa koskevat tiedot. Esimerkiksi pelastuslain 35 §:n 3 momentin mukaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

c) Viestintä ja väestön varoittaminen suuronnettomuustilanteissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa

Viestintä ja väestön varoittaminen suunnitellaan jo päivittäisiä onnettomuustilanteita varten. Tässä osassa annettaisiin tarvittavat päivittäisistä tilanteista poikkeavat toimintaohjeet suuronnettomuuksia ja muita vaativia tilanteita varten.

Vaativissa tilanteissa pelastustoimen viestinnässä on lähtökohtaisesti huomioitava perinteiset viestinnän ja varoittamisen välineet, kuten esimerkiksi kaiutinautojen käyttö, radion ja television välityksellä tehtävä viestintä sekä ovelta ovelle tehtävät kierrokset, mutta viestinnän suunnittelussa on myös huomioitava nykyaikaisen viestinnän tarjoamat täydentävät mahdollisuudet, esimerkiksi internet-sivuilla ja sosiaalisen median viestintäkanavissa tehtävä viestintä.

Laajoja onnettomuus- tai vaaratilanteita varten viestinnässä on syytä huomioida myös viestinnän vuorovaikutteisuus. Viestinnässä tulisi kyetä huomioimaan myös yleisön yhteydenottoihin tai tiedusteluihin vastaaminen.

Vaaratiedottaminen on osa pelastustoiminnan yleisjärjestelyitä, mutta sen merkitys korostuu laajoissa ja vaativissa tilanteissa.

d) Suojaväestön johtaminen suuronnettomuuksissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa

Suojaväistöllä tarkoitetaan kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhkan vuoksi. Suojaväistössä ihmiset tai omaisuus siirretään turvaan lyhytaikaisesti suhteellisen lähelle. Suppeimmillaan suojaväistö voi koskea yksittäisen talon evakuointia, mutta voi esimerkiksi myrky- tai kaasuvuodossa koskea hyvinkin laajaa aluetta.

Suojaväistön toimeenpano edellyttää yhteistoimintaa ja suunnittelua siihen osallistuvien viranomaisten kesken. Suunnittelusta säädetään pelastuslain 47 §:n 2 momentissa. Pelastuslain 36 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan suojaväistön toimeenpanosta ja johtamisesta vastaa pelastustoimintaa johtava pelastusviranomainen. Suojaväistön toimeenpano edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua muiden viranomaisten kanssa. Pelastuslain 46 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla poliisi huolehtii vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla. Pelastuslain 46 §:n 2 momentin 5 kohdan nojalla sosiaali- ja terveysviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta. Pelastuslain 46 §:n 2 momentin 8 kohdan nojalla liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä.

Suojaväistö on pelastustoimintaan kuuluva tekninen ja taktinen keino suojata väestöä ja omaisuutta. Suojaväistön toteutukseen tulee olla valmius jo päivittäisessä pelastustoiminnassa. Suojaväistön johtamiseen suuronnettomuuksissa ja muissa vaativissa tilanteissa tulisi laatia erillinen toimintaohje suurehkoa väestömäärää koskevia tilanteita varten.

e) Pelastustoiminnan huolto- ja tukitoimintojen järjestelyt, mukaan lukien pelastustoiminnassa tarvittava materiaallinen varautuminen

Pelastuslain 32 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan pelastustoimintaan kuuluu pelastuslaitoksen huolto- ja tukitoiminnot siltä osin, kuin ne liittyvät muihin pelastustoiminnan tehtäviin. Suunnitelma sisältäisi tiedot pelastustoiminnan huolto- ja tukitoimintojen järjestelyistä erityisesti laajoja ja pitkäkestoisia tilanteita varten.

Pykälän 2 kohdan mukaan pelastuslaitoksen tulisi laatia edellä 1 kohdassa tarkoitettua toimintaohjetta täydentävät onnettomuustyyppi- ja tilannekohtaiset tai muut erityissuunnitelmat. Tällaisia voisivat olla alueella esiintyvien onnettomuusuhkista aiheutuvien riskien arvioinnin perusteella esimerkiksi seuraavat:

- 1) riskikohteiden kohdehälytysvasteet ja johtamissuunnitelmat ja kohdekortit;
- 2) metsäpalojen torjuntasuunnitelma;
- 3) tulvantorjuntasuunnitelma;
- 4) myrskytuho-suunnitelma;
- 5) suunnitelma pelastuslaitoksen varautumisesta merellisiin monialaonnettomuuksiin Monialaisiin merionnettomuuksiin varautumisen yhteistoimintasuunnitelman (MoMeVa) periaatteita noudattaen;
- 6) raideliikenneonnettomuussuunnitelma;
- 7) lento-onnettomuussuunnitelma;
- 8) suunnitelmat vakavan maantieliikenne- ja sisävesiliikenneonnettomuuksien varalle;
- 9) öljyntorjuntasuunnitelma;
- 10) suunnitelma öljyvahingon torjunnan yhteydessä syntyvän öljyisen jätteen keräilystä, kuljettamisesta, varastoinnista ja toimittamisesta käsittelyyn;
- 11) CBRNE-suunnitelma; sekä

12) suunnitelma pelastustoiminnasta vakavassa väkivaltilanteessa (oman toiminnan suojaaminen).

Pykälän 3 kohdan säännös olisi informatiivinen. Pelastuslaitoksen tulisi laatia pelastuslain 48 §:ssä tarkoitetut ulkoiset pelastussuunnitelmat. Ulkoisista pelastussuunnitelmista säädetään erikseen sisäministeriön asetuksella erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta (612/2015).

Pykälän 4 kohdan mukaan pelastuslaitoksen tulisi suunnitella pelastuslain 38 §:ssä tarkoitetun kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt (HNS). Sisäministeriö vastaa pelastuslain 38 §:n nojalla avun pyytämisestä Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä. Sisäministeriö tarvitsee avun pyytämisen tarvetta koskevan tilannearvionsa pohjaksi tilannetiedot onnettomuusalueen toimivaltaisilta viranomaisilta sekä tiedot voimavarojen ja suorituskyvyn riittävydestä. Pelastuslaitoksen tulee laatia suunnitelma sisäministeriön pyytämän kansainvälisen avun vastaanottamisesta alueellaan. Suunnittelussa noudatetaan sisäministeriön ohjetta Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa, sisäministeriön julkaisu 18/2015.

Pykälän 5 kohdan mukaan pelastuslaitoksen tulisi suunnitella pelastustoiminnan järjestelyt poikkeusolojen tilanteita varten. Laadittava poikkeusolojen pelastustoiminnan toimintaohje koskisi etenkin valmiuslain (1552/2017) 17 luvussa tarkoitettujen pelastustoimintaa koskevien toimivaltuuksien käytön suunnittelua ja niihin liittyvien toimintamallien laatimista. Lisäksi pelastuslaitoksen tulisi muutoinkin suunnitella muut pelastustoiminnan normaaliolojen järjestelyistä poikkeusolojen olosuhteista johtuvat toimintamallit ja voimavarat.

6 § Pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelman sisältö

Asetuksen 6 §:ssä säädettäisiin tarkemmin pelastuslain 47 §:ssä tarkoitetuista pelastustoimen yhteistyösuunnitelmista. Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten kanssa. Pelastuslain 46 §:n 1 momentin mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään, sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Säännöksen perusteella esimerkiksi sosiaalitoimen viranomaisilla on velvollisuus suunnitella ja toteuttaa yhteistyössä pelastustoimen kanssa tulipaloissa asuntonsa menettäneiden majoittaminen siten, että pelastustoiminta tulee suoritetuksi erityisesti tulipalon uhrien näkökulmasta tarkastellen kokonaisuutena tehokkaasti. Muita keskeisiä pelastustoimintaan osallistuvia viranomaisia ovat esimerkiksi poliisi, Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos.

Pelastuslain 47 §:n mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Suunnittelu toteutetaan pelastuslaitoksen johdolla ja tarvittavassa yhteistyössä edellä tarkoitettujen tahojen kesken. Pelastuslaitoksella on oikeus pyytää suunnittelutyöhön osallistuvilta tahoilta selvityksiä asianomaisten pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista. Suunnitelmat laadittaisiin tarvittavassa laajuudessa ja onnettomuustyyppikohtaisesti. Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelman tulisi 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan sisältää kuvaus pelastustoimintaan osallistuva tai virka-apua antavan tahon osallistumisen tavoitteesta sekä tehtävistä ja roolista pelastustoiminnan yhteydessä. Kuvauksen tarkoituksena olisi

selventää eri osapuolille kyseisen tahon lakisääteiset tehtävät ja niiden yhteys pelastustoimintaan.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan suunnitelman tulisi sisältää pelastustoimintaan osallistuvan ja siihen virka- tai asiantuntija-apua viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen yhteystiedot. Olennaista olisi pelastustoiminnan kiireellisen luonteen vuoksi, että suunnitelma sisältäisi erityisesti päivystysluonteiset yhteystiedot.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan suunnitelmassa tulisi kuvata pelastustoimintaan tai virka- ja asiantuntija-apuun käytettävissä olevat suorituskyvyt. Suorituskykyjen osalta tulisi kuvata sekä suorituskyvyn sisältö että sen käyttöön saamisen viive eri tilanteissa ja olosuhteissa sekä mahdolliset muut suorituskyvyn käytön rajoitteet.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan suunnitelman tulisi sisältää tiedot mahdollisista hälyttämistä ja virka-avun pyytämistä sekä antamista koskevista sopimuksista, ohjeista tai muista järjestelyistä joita suunnitelman laatijan ja pelastuslaitoksen välillä on laadittu.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan suunnitelmassa tulisi kuvata yhteistyötä mahdollisesti koskevat suunnitelmaa yksityiskohtaisemmat tai kyseisestä suunnitelmasta muutoin poikkeavat sopimukset pelastuslaitoksen ja kyseisen tahon välillä. Sopimuksissa saattaa olla määräyksiä esimerkiksi kustannusten jaosta.

7 § Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA**Yleistä**

Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011) annetaan pelastuslain (379/2011) nojalla tarkempia säännöksiä pelastustoimesta.

Pelastuslakia on muutettu lailla pelastuslain muuttamisesta (xx/2018). Pelastuslakiin on lisätty uudet 22 b ja 22 c pykälät, joiden mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin suurelta öljyvarastolta edellytettävästä suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta (22 b §) sekä satamalta ja laitokselta edellytettävästä suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta (22 c §).

Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) muutoksilla pelastusalan päällystökoulutus järjestetään Pelastusopiston ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteistyönä siten, että Poliisiammattikorkeakoululla on pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkinnonanto-oikeus. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2017 lukien.

Asetus on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä ja siitä on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: ...

Lausunnoissa ...

Asetuksella ei ole merkittäviä pelastuslaista erillisiä taloudellisia vaikutuksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. *Velvollisuus laatia rakennukseen ja muuhun kohteeseen pelastussuunnitelma.* Pelastuslain 15 §:n 1 momentin mukaan rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma pelastuslain 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä.

Pelastuslain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma.

Asetuksen 1 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n mukaisesti ympäristölupaa edellyttäviin eläinsuojeluihin. Ympäristönsuojeluasetus on kumottu valtioneuvoston asetuksella ympäristönsuojelusta (713/2014). Velvollisuudesta hakea ympäristölupaa säädetään ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:ssä. Asetuksen 1 §:n 1 momentin 11 kohdan viittausta ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

Asetuksen 1 §:n 1 momenttiin esitetään lisättäväksi uusi 17 kohta, jossa säädettäisiin velvollisuudesta laatia pelastussuunnitelma pelastuslain 22 a - 22 c tarkoitettuihin kohteisiin.

Säännöksessä tarkoitettut kohteet joutuvat jo nykyisinkin laatimaan pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain mukaisia suunnitelmia onnettomuuden varalta. Lisäys ei näin ollen olisi uusi velvoite, vaan lisäyksellä pyrittäisiin täsmentämään ja selventämään jo olemassa olevaa pelastuslain suunnitteluvuorotetta.

3 a §. *Suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen torjuntavalmius.* Öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) 15 ja 16 §:ssä säädetään suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen

torjuntavalmiudesta. Toiminnan harjoittaja on muun ohella velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Pykälien mukaan tarkemmat säännökset suunnitelmasta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Suunnitelmista on säädetty valtioneuvoston asetuksen öljyvahinkojen torjunnasta (249/2014) 10 §:ssä. Öljyvahinkojen torjuntalaki on kumottu lailla öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta (xx/2018). Öljyvahinkojen torjuntalain 15 ja 16 §:n säännökset on lisätty pelastuslakiin uusiksi 22 b ja 22 c §:ksi, joiden mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin suurelta öljyvarastolta edellytettävästä suunnitelmasta (22 b §) sekä satamalta ja laitokselta edellytettävästä suunnitelmasta (22 c §).

Asetukseen esitetään lisättäväksi uusi 3 a pykälä, jossa annettaisiin valtioneuvoston asetuksen öljyvahinkojen torjunnasta 10 §:ssä säädettyä vastaavat tarkemmat määräykset suunnitelmista.

3 b §. *Suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen torjuntakalusto.* Öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) 15 ja 16 §:ssä säädetään suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen torjuntavalmiudesta. Toiminnan harjoittaja on muun ohella velvollinen hankkimaan öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Pykälien mukaan tarkemmat säännökset tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarvittavasta torjuntakalustosta on säädetty valtioneuvoston asetuksen öljyvahinkojen torjunnasta (249/2014) 11 §:ssä. Öljyvahinkojen torjuntalaki on kumottu lailla öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta (xx/2018). Öljyvahinkojen torjuntalain 15 ja 16 §:n säännökset on lisätty pelastuslakiin uusiksi 22 b ja 22 c §:ksi, joiden mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin suurelta öljyvarastolta edellytettävästä torjuntakalustosta (22 b §) sekä satamalta ja laitokselta edellytettävästä torjuntakalustosta (22 c §).

Asetukseen esitetään lisättäväksi uusi 3 b pykälä, jossa annettaisiin valtioneuvoston asetuksen öljyvahinkojen torjunnasta 11 §:ssä säädettyä vastaavat tarkemmat määräykset torjuntakalustosta.

6 §. *Pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön kelpoisuus.* Pelastuslain 57 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimintaan osallistuvalla pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä tarkoitetuista tutkinnoista.

Asetuksen 6 §:ssä säädetään pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön kelpoisuudesta. Pykälän 1 momentin 3 kohta koskee päällystön kelpoisuutta. Kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä huomioidaan pelastusalan päällystökoulutuksessa tapahtuneet muutokset. Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) muutoksilla pelastusalan päällystökoulutus järjestetään Pelastusopiston ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteistyönä siten, että Poliisiammattikorkeakoululla on pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkinnonanto-oikeus. Lait tulivat voimaan 1.1.2017 lukien.

Siirtymäsäännöksen mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa pelastustoimen päällystökoulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus jatkaa opintojaan heinäkuun 2023 loppuun saakka ja suorittaa tekniikan ammattikorkeakoulututkinto tutkintonimikkeellä insinööri (AMK) Savonia-ammattikorkeakoulussa lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Aikaisemmin pelastusalan oppilaitoksessa suoritettu päällystötutkinto täyttäisi edelleen päällystön kelpoisuusvaatimuksen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Asetuksen 1 §:n 1 momentin 17 kohdassa tarkoitettu pelastussuunnitelma tulisi olla laadittuna viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2020.

VALTIONEUVOSTON ASETUS VÄESTÖNSUOJISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA**Yleistä**

Pelastuslain (379/2011) 74 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista.

Asetus on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä ja siitä on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: ...

Lausunnoissa ...

Asetuksella ei ole merkittäviä pelastuslaista erillisiä taloudellisia vaikutuksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Väestönsuojan laitteita ja tuotteita koskevat vaatimukset

Asetukseen tehtäisiin valtioneuvostosta annetun lain (767/2013) 1 §:n muuttamisesta johtuvat muutokset niin, että 1 §:n 2 momentissa sisäasiainministeriö muutettaisiin sisäministeriöksi.

3 § Väestönsuojan sijoittaminen

Voimassa olevan asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan väestönsuoja saadaan sijoittaa enintään 250 metrin päähän rakennuksesta, jota varten se rakennetaan.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että väestönsuoja saadaan sijoittaa enintään 500 metrin päähän rakennuksesta, jota varten se rakennetaan.

Ehdotettu muutos parantaisi aluekohtaisten yhteisväestönsuojien käyttömahdollisuuksia. Yhteisväestönsuoja voisi palvella nykyistä laajempaa aluetta.

Pelastuslain 71 §:n 4 momentin mukaan rakennuslupan myöntävä viranomainen voi alueen pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta.

Yhteisväestönsuojia rakennetaan yleensä vain aluerakentamisen yhteydessä. Ratkaisut yhteissuojista tehdään yleensä kaavoituksen yhteydessä. Nämä suojat ovat pääasiassa kalliosuojia. Myös teollisuusalueille on nykykäytännön mukaan rakennettu yhteissuojia. Samalla tontilla tai saman rakennuttajan tekemille asuinrakennukselle voidaan tehdä yhteinen suoja joko ensimmäisen rakennuksen yhteyteen tai taikka viimeiseen rakennukseen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 samaan aikaan kun pelastuslakiin tehtävät väestönsuojien rakentamista koskevat muutokset tulevat voimaan.

Asetuksen 3 §:n 1 momentin säännöstä väestönsuojan sijoittamisesta sovellettaisiin sellaiseenkin rakennushankkeeseen, johon rakennuslupa on haettu jo ennen tämän asetuksen voimaantuloa sen jälkeen, kun asetus on vahvistettu, jos tämän asetuksen soveltaminen johtaisi rakennuksen omistajan kannalta lievempiin väestönsuojan rakentamista koskeviin vaatimuksiin.